

Riktlinje för profilverksamhet i grundskolan

Fastställd av barn- och utbildningsnämnden
Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen
Datum 2026-07-07
Gäller; från beslutsdatum
Ärendenr BUN 2026/650
Version [1.0]

Innehåll

Riktlinje för profilverksamhet i grundskolan	1
1. Syfte	2
2. Rättslig utgångspunkt.....	2
3. Tillåtna former för profilverksamhet.....	2
4. Antagning	2
5. Ansvarsfördelning, beslutsmodell och uppföljning	3
Beslutsmodell för profilverksamhet	3
6. Process inför beslut om profilverksamhet	4
7. Tillägg – profilverksamhet med färdighetsprov	4
8. Process för beslut om användning av färdighetsprov	4
9. Likvärdighet, skolval och skolskjuts	5
10. Organisering och kvalitet	5
11. Beslut om införande och ikraftträdande	6

1. Syfte

Syftet med profilverksamhet i grundskolan är att stärka elevers motivation, trivsel och måluppfyllelse genom fördjupning inom ett intresseområde inom ramen för grundskolans uppdrag.

Profilverksamhet ska bidra till lust att lära, hälsa och välbefinnande samt stärkt måluppfyllelse. Profilverksamhet ska inte utgöra elitutbildning.

2. Rättslig utgångspunkt

Utbildning inom grundskolan ska vara likvärdig och tillgänglig för alla elever. Urval till utbildning får som huvudregel inte baseras på elevers förkunskaper eller färdigheter. Riktlinjen avser i första hand profilverksamhet i årskurs 7–9. Det finns dock inget hinder i skollagen eller skolförordningen mot att organisera profilverksamhet redan från årskurs 4, under förutsättning att utbildningen följer läroplan, timplan och likvärdighetsprincipen.

Av 9 kap. 25–27 §§ skolförordningen (2011:185) följer att huvudman, under vissa förutsättningar och från och med årskurs 7, får använda färdighetsprov vid antagning till utbildning som kräver särskilda färdigheter i bild, idrott och hälsa, musik eller slöjd.

Om färdighetsprov ska användas från årskurs 4 krävs ansökan till och godkännande från Skolinspektionen.

Dessa riktlinjer tydliggör hur profilverksamhet i grundskolan ska planeras, beslutas, genomföras och följas upp inom Region Gotland, så att verksamheten bedrivs rättssäkert, transparent och likvärdigt.

3. Tillåtna former för profilverksamhet

Profilverksamhet ska utformas i enlighet med skollagens¹ krav på likvärdighet och öppen tillgång till utbildning.

Profilverksamhet får organiseras som:

- skolans val,
- fördjupning inom ramen för ämnen, eller
- utökad verksamhet i anslutning till skoldagen.

Profilverksamhet ska följa grundskolans läroplan och får inte ersätta eller minska undervisningen i övriga ämnen. Garanterad undervisningstid ska säkerställas i alla ämnen.

4. Antagning

Profilverksamhet ska vara öppen för alla elever och följa barn- och utbildningsnämndens riktlinjer och rutiner för skolval. Deltagande i profilverksamhet är frivilligt.

Urval baserat på prestation får endast förekomma i de fall och på det sätt som följer av gällande författning². Huvudregeln är att urval inte får baseras på elevers förkunskaper eller färdigheter.

Vid fler sökande än platser ska hanteringen ske i enlighet med gällande regler för skolval och urval. Om färdighetsprov används ska detta framgå särskilt av beslut enligt dessa riktlinjer.

¹ Skollag (2010:800) | Sveriges riksdag

² Skolförordning (2011:185) | Sveriges riksdag

5. Ansvarsfördelning, beslutsmodell och uppföljning

Barn- och utbildningsnämnden beslutar om övergripande riktlinjer för profilverksamhet och ansvarar för uppföljning på huvudmannanivå.

Huvudmannen ansvarar för att profilverksamhet inom Region Gotland planeras och bedrivs i enlighet med skollag, skolförordning, fastställda riktlinjer och beslutade delegationsordningar. Huvudmannen ansvarar också för att tillämpningen är rättssäker och likvärdig.

Rektor ansvarar för att tillämpa beslutad ordning vid den enskilda skolenheten, för lokal organisering och för uppföljning inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Beslutsmodell för profilverksamhet

Beslut om profilverksamhet fattas på följande nivåer:

Barn- och utbildningsnämnden beslutar om:

- riktlinjer för profilverksamhet,
- införande av profilverksamhet som innefattar färdighetsprov,
- principiellt viktiga förändringar som påverkar likvärdighet, resursfördelning eller elevsammansättning.

Förvaltningschef eller skolchef på delegation

Förvaltningschef eller skolchef beslutar, på delegation från nämnden, om:

- införande av profilverksamhet utan färdighetsprov,
- omfattning, organisering och inriktning inom ramen för dessa riktlinjer.

Rektor

Rektor ansvarar för:

- att initiera behov av profilverksamhet,
- att ta fram underlag inför beslut,
- att genomföra beslutad profilverksamhet vid skolenheten,
- att organisera undervisning, schema och information till elever och vårdnadshavare,
- att dokumentera och följa upp verksamheten lokalt.

Krav inför beslut

Inför beslut om profilverksamhet ska följande alltid vara dokumenterat:

- konsekvenser för likvärdighet och tillgång till utbildning,
- påverkan på elevsammansättning och skolval,
- organisatoriska och ekonomiska förutsättningar,
- påverkan på skolskjuts,
- vid färdighetsprov: rättssäkra urvalskriterier och bedömningsprocess samt, när det krävs, att ansökan till och godkännande från Skolinspektionen har prövats och inväntats.

Uppföljning

Uppföljning ska ske inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet och omfatta:

- rättssäkerhet,
- effekter på likvärdighet och elevsammansättning,
- måluppfyllelse,
- deltagande och trivsel,

- behov av justeringar

Resultatet av uppföljningen ska återrapporteras till barn- och utbildningsnämnden.

6. Process inför beslut om profilverksamhet

Rektor initierar behov av profilverksamhet utifrån skolenhetens förutsättningar och verksamhetens inriktning. Behovet ska dokumenteras och motiveras utifrån utbildningens syfte och gällande regelverk. Ärendet ska beredas av förvaltningen.

I beredningen ska det säkerställas:

- att förslaget är förenligt med skollag och skolförordning,
- att konsekvenser för likvärdighet och tillgång till utbildning har analyserats,
- att påverkan på elevsammansättning, skolval och skolskjuts har beaktats,
- att organisatoriska och ekonomiska förutsättningar är tydliggjorda.

Beslut fattas därefter på rätt nivå enligt riktlinjens beslutsmodell.

Beslutet ska dokumenteras.

Rektor ansvarar sedan för att genomföra beslutad profilverksamhet vid skolenheten.

7. Tillägg – profilverksamhet med färdighetsprov

Färdighetsprov, tester eller annan bedömning får endast användas i undantagsfall som villkor för antagning eller som grund för urval till profilverksamhet.

Enligt skollagen gäller att urval till utbildning som huvudregel inte får baseras på elevers förkunskaper eller färdigheter. Undantag från denna huvudregel följer av skolförordningen. Färdighetsprov får endast användas i den omfattning som följer av 9 kap. 25–27 §§ skolförordningen (2011:185) och endast för utbildning som kräver särskilda färdigheter i bild, idrott och hälsa, musik eller slöjd från och med årskurs 7.

Beslut om att använda färdighetsprov fattas av barn- och utbildningsnämnden.

Rektor kan initiera behov men får inte besluta om införande av färdighetsprov.

Huvudmannen ska alltid säkerställa att användningen av färdighetsprov är rättssäker, transparent, saklig och förenlig med likvärdighet. Om färdighetsprov avses användas från årskurs 4 krävs därutöver ansökan till och godkännande från Skolinspektionen.

8. Process för beslut om användning av färdighetsprov

Initiering

Rektor initierar behov av profilverksamhet med färdighetsprov utifrån verksamhetens inriktning och förutsättningar. Behovet ska dokumenteras och motiveras utifrån utbildningens syfte, gällande regelverk och profilverksamhetens innehåll.

Beredning

Ärendet bereds av förvaltningen. I beredningen ska följande säkerställas:

- att användningen av färdighetsprov är tillåten enligt gällande regelverk,
- att det har prövats om användningen förutsätter ansökan till och godkännande från Skolinspektionen,
- att användningen är tydligt avgränsad till den aktuella profilverksamheten,
- att konsekvenser för likvärdighet, tillgång till utbildning, skolval och elevsammansättning har analyserats,

- att rättssäkra urvalskriterier, bedömningsgrunder och former för genomförande och dokumentation har fastställts,
- att information till elever och vårdnadshavare kan lämnas på ett tydligt, sakligt och likvärdigt sätt.

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar om:

- att profilverksamheten ska inrättas,
- att färdighetsprov ska användas,
- i vilken omfattning färdighetsprov ska användas.

Beslutet ska dokumenteras och utgå från förvaltningens beredning samt dessa riktlinjer.

Om användningen av färdighetsprov förutsätter ansökan till och godkännande från Skolinspektionen får beslutet inte verkställas innan sådant godkännande finns.

Genomförande

Rector ansvarar för att genomföra beslutad ordning vid skolenheten. Det omfattar:

- information till elever och vårdnadshavare,
- genomförande av färdighetsprov enligt fastställda kriterier och bedömningsgrunder,
- att de personer som medverkar i genomförande och bedömning har relevant kompetens,
- dokumentation av genomförande, bedömningar, urval och beslut.

Uppföljning

Uppföljning ska ske inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet och omfatta:

- rättssäkerhet,
- effekter på likvärdighet och elevsammansättning,
- behov av justeringar.

Resultatet ska återrapporteras till barn- och utbildningsnämnden.

9. Likvärdighet, skolval och skolskjuts

Profilverksamhet ska utformas så att den inte strider mot skollagens krav på likvärdighet och öppen tillgång till utbildning.

Profilverksamhet ska inte organiseras eller tillämpas på ett sätt som leder till otillåten selektion eller till att likvärdigheten mellan elever och skolenheter påverkas negativt.

Om färdighetsprov används ska detta vara kopplat till en tydligt avgränsad profilverksamhet. Bedömningen ska vara saklig, dokumenterad och likvärdig.

Vid utformning av profilverksamhet ska påverkan på skolval särskilt beaktas.

Profilverksamhet får inte utformas på ett sätt som skapar osakliga eller otydliga villkor för tillträde till utbildning.

Vid utformning av profilverksamhet ska även rätten till skolskjuts beaktas. Information om eventuella konsekvenser för skolskjuts ska framgå tydligt inför val och beslut.

10. Organisering och kvalitet

Alla elever ska ges likvärdiga förutsättningar.

Vid profilverksamhet utan färdighetsprov ska elever som huvudregel ingå i ordinarie klassorganisation. Organiseringen får inte innebära nivågruppering som strider mot utbildningens likvärdiga genomförande.

Om färdighetsprov används får detta inte leda till att andra elevers tillgång till utbildning påverkas negativt eller att resurser fördelas på ett sätt som skapar osakliga skillnader mellan elevgrupper och skolenheter.

Undervisningen ska ha koppling till läroplanen och ledas av personal med relevant kompetens.

Om skolan samverkar med externa aktörer, till exempel föreningar eller tränare, ska samverkan organiseras så att skolans ansvar för undervisning, kvalitet, bedömning och elevsäkerhet upprätthålls. Externa aktörer får medverka som komplement men kan inte ersätta skolans pedagogiska ansvar.

Vid profilverksamhet med färdighetsprov ska undervisningen bedrivas av legitimerad lärare med relevant ämnesbehörighet. Personal som medverkar vid genomförande av färdighetsprov ska ha dokumenterad relevant kompetens.

11. Beslut om införande och ikraftträdande

Beslut om införande av profilverksamhet ska fattas i enlighet med riktlinjens beslutsmodell. Det innebär att:

- barn- och utbildningsnämnden beslutar om profilverksamhet som innefattar färdighetsprov eller som är av principiell betydelse,
- förvaltningschef eller skolchef beslutar, på delegation från nämnden, om profilverksamhet utan färdighetsprov.

Rektor ansvarar för att initiera ärenden samt för att genomföra beslutad profilverksamhet vid den enskilda skolenheten.

Om användningen av färdighetsprov förutsätter ansökan till och godkännande från Skolinspektionen får beslutet inte verkställas innan sådant godkännande finns.

Denna riktlinje gäller från och med beslutsdatum.